

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Милена Шушулова-Павлова, Нов български университет,
за *дисертационния труд* на **Галина Георгиева Георгиева**
докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София
с научен ръководител проф. д-р Маргарита Баснарова
на тема: **СПЕЦИФИКА НА КОЛОРАТУРНОТО ПЕЕНЕ В ОПЕРНОТО ТВОРЧЕСТВО
НА ДЖОАКИНО РОСИНИ. ИЗПЪЛНИТЕЛКИ НА НЯКОИ ВОКАЛНИ ПАРТИИ
ОТ ЕПОХАТА НА КОМПОЗИТОРА**
за присъждане образователна и научна степен „ДОКТОР“
в професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство

Биографични данни

Галина Георгиева е колоратурен сопран. Учи пиано в музикална школа и пее в детски хор, а след това в хор „Родна песен“ с диригент Стоян Кралев. Завършва Немска езикова гимназия в Бургас и Юридическия факултет на Софийския университет „Св. Кл. Охридски“ – специалност „Право“. Има дългогодишен юридически стаж. Учи при вокалните педагози Констанца Вачкова, Лиляна Жабленска и Борис Хинчев в Нов български университет. През 2017 се дипломира като „магистър“ по специалност „Класическо пеене“ в НМА „Проф. П. Владигеров“ в класа на Илка Попова и Николай Моцов. Финалист на Втори национален конкурс за млади оперни певци „Христо Бръмбаров“. Носител на II награда и наградата на СБК за най-добро изпълнение на произведение от български автор за арията на Калина от операта „Имало едно време“ от Парашкев Хаджиев на Първия национален академичен конкурс за певци и инструменталисти, организиран от СУ „Св. Кл. Охридски“. Носител на Специалната награда на Съюза на юристите в България за най-високи постижения във вокално-музикалното изкуство (2016). Участва в редица майсторски класове на Маргарита Лилова, Каролин Дюма (Франция), Жак Мерсие (Франция) и др. Участва в много концерти с диригент Веселин Байчев (СЮБ). Започва редовна докторантура в НМА през 2018. От 2019 е солист на струнен оркестър „Класика“, с който осъществява множество концерти. Работила е с диригентите Ивайло Кринчев (НМА), Деян Павлов (НМА), Петър Ганев, Пол Реджуей, Иван Янакиев и др. Владее немски и руски език. Ползва италиански език. Поддържа репертоар с колоратурни оперни партии. В камерния ѝ репертоар са включени произведения от български и чужди композитори.

Съдържание на дисертационния труд

Дисертационният труд е обсъден и предложен за защита на заседание на катедра „Класическо пеене“ във Вокален факултет на НМА, състояло се на 17.05.2022. Съдържа 177 страници, разпределени в увод, три глави¹, обобщения-заклучение, библиография от 42 източника (предимно на руски език), 49 партитури на арии от Джоакино Росини. Нововъведенията и стилът на Росини определят структурата и особеностите на италианската опера след XIX век. Неговите вокално-педагогически и естетически концепции внасят качествен принос в традициите на операта и развитието на методиката на *bel canto* пеене. Творчеството му е преход между стиловете на класицизма и началото на романтизма в музиката (в жанровете *opera seria* и *opera buffa*). Оперното творчество на композитора и днес е мярка за най-висок професионализъм. *La solita*

¹ **Глава 1.** Росини и ролята му за развитието на вокално-изпълнителското изкуство и обновлението на оперния жанр през първата половина на 19 век. Специфики на стила и колоратурната изразност. Исторически предшественици на росиниевата вокална школа (1.1. Росини – жизнен път и творческо развитие; 1.2. Стилът на Росини – характерни и новаторски черти, обуславящи фактори и художествени похвати; 1.3. Росини и певците. Вокално-педагогическа работа и концепции; 1.4. Исторически предшественици на колоратурното пеене при Росини и на неговите изпълнители от епохата на композитора – певческата школа на певците-кастрати; 1.5. Росини и белкантото и колоратурното пеене; 1.5.1. Белкантото и колоратурното пеене като техника и стил и характерните им черти в оперното творчество на Росини; 1.5.2. Вокално-естетическата концепция на Росини за белкантото, колоратурите и украшенията. Съотношение между композиторско и изпълнителско творчество) **Глава 2.** Творчески и вокални портрети на изпълнителките на Росини – съвременнички на композитора. Взаимодействие, обуславящо комплексния творчески резултат (2.1. Изабела Колбран; 2.2. Джудита Паста; 2.3. Мария Малибран, Джулия Гризи; 2.3.1. Мария Малибран; 2.3.2. Джулия Гризи; 2.4. Контраалти: Желтруда Ригети Джорджи, Мария Марколини, Мариета Албони, Аделаиде Меланоте; 2.4.1. Желтруда Ригети Джорджи; 2.4.2. Мария (Мариета) Марколини, Аделаиде Меланоте; 2.4.3. Мариета Албони) **Глава 3.** Разновидности и особености на вокалната типология на женските гласове в епохата на Росини – специфики и универсалност и универсалност „Сопрано сфогато“ (3.1. Феноменът „сопрано сфогато“ – основни характеристики; 3.2. Вокална универсалност, развитие и еволюция на вокално-техническото обучение и естество във времето; 3.2.1. Хенриете Зонтаг, Аделина Пати; 3.2.2. Изпълнителки на Росини, живели през 20 и 21 век и съвременни варианти на „сопрано сфогато“)

forma, въведена от Джоакино Росини, е модел в оперите на XIX в. до последните произведения на Верди. Темата за вокалният феномен *soprano sfogato* – явление типично за ранния XIX век е изключително интересна. В епохата на Росини певиците имат огромна изразна свобода, богата палитра от звукове и багри. *Soprano sfogato* е универсален глас с практически неограничени възможности. Изпълнителки от епохата на композитора: Изабела Колбран, Мария Малибран, Джудита Паста, Джелтруда Ригети Джорджи, Мариета Албони, Мария Марколини, Аделина Пати и много други, чрез своите уникални качества и слава формират стила и особеностите на *bel canto* в произведенията на Джоакино Росини и в епохата. Анализа на техните творчески и вокални портрети е основна подтема на настоящия труд. „Най-съществените разлики между съвременничките на Росини и днешните му интерпретаторки са изравнените регистри и хомогенен тембър, съгласно настоящите изисквания във вокалното образование.“ (цитат от дисертацията) Мария Калас (1923-1977), Мерилин Хорн, (родена 1934) Мариела Девия (родена 1948) Чечилия Бартоли, (родена 1966), Веселина Кацарова (родена 1965) защитават традициите на *soprano sfogato* днес. Свободният и гъвкав творчески процес между композитор и изпълнител е отстъпил място на по-строги рамки и по-точно разпределени роли в оперната практика, защото от взаимодействието композитор-изпълнител се формира не само стилът, но и окончателният облик на творбата в традициите на „Росиниевата школа по пеене“. Докторантката защитава аргументирано своята теза, борави умело и с вещина с огромния исторически материал.

Точно формулирани цели и задачи на дисертацията

Основни цели и задачи на дисертацията са: да се формулира спецификата на стила и колоратурната изразност в оперни партии на Джоакино Росини в контекста на особеностите на гласовете на певиците от тази епоха; да се установи връзката, влиянието и отражението на специфичните гласове *soprano sfogato* върху оперното творчество на композитора; да се изследват особеностите на изпълнителската практика и подход към репертоара в епохата на Росини и какво е отражението им днес. **Историческият подход** е основен в докторантското изследване. Методът включва още **биографичен, аналитичен и философско-аналитичен подход**, основан на изследователските трудове и исторически извори за Джоакино Росини, включително и негови ръкописи. Личният опит на докторантката при изпълнение на непознати или малко познати за вокалната практика на България арии, също има принос за текста на дисертацията.

Значимост на изследвания проблем в научно и научно-приложно отношение

Джоакино Росини съчетава гъвкава кантилена с виртуозно орнаментирана мелодия, допълнени от италиански народно-фолклорни жанрове, водещи към стилите търсения на музикалния романтизъм. Типично за неговата композиторска практика е пренасянето на арии, части от тях, дуети, фрагменти или увертюри от една опера в друга без нарушаване на идейния замисъл на творбата – белег за характерността, единството и самобитността на творческия му стил. Вокалното изпълнение в неговите произведения се характеризира с широк диапазон, разнообразна динамика и екстремна виртуозност. Колоратурният стил при каденците и украшенията при Джоакино Росини е единен с цялостния музикален замисъл на оперната партия. За първи път в историята на италианското оперно изкуство той записва в партитурата виртуозните пасажи и украшения, които по-рано са импровизирани свободно от певците. Безпределната виртуозност е съществен елемент от стила му. Реформата на Росини е част от по-глобалния процес на *скриптуализация*, започнал в началото на XIX век – композиторите да поставят в партитурите точни обозначения за темпо, динамика и други бележки за характера на изпълнението. С постепенния залез на *bel canto* (както Росини твърди в края на живота си) и появата на нови тенденции във вокалното музициране, импровизацията вече не е от първостепенно значение.

Степен на познаване на състоянието на проблема и съответствие на използваната литература

Галина Георгиева е направила мащабно проучване на материали по докторската теза. Певците-кастрати създават вокално-технически критерии и стил на колоратурно пеене, който е блестящ пример за следващите поколения – символ на изтънченост и красота, мяра за вокални качества, интерпретационни постижения и въздействие върху слушателя. Чрез него се ражда изкуството на *bel canto*. Ученички и последователки на кастратното певческо изкуство са оперните прими, за които Джоакино Росини композира своите опери. Това са представителките на феноменалния глас *soprano sfogato* – притежаващи изключителна колоратурна техника, виртуозна подвижност и пластичност, теситурен обхват и темброви характеристики за „два гласа в едно“ (два ярко

изразени, различно оцветени регистъра, голям диапазон обхват в ниския и високия регистър; техника и стил на пеене в духа на естетиката на епохата, за която неизравнените регистри и контрастния звук са нещо феноменално и впечатляващо, позволяващо широк спектър от изразни възможности). Индивидуалните качества на певиците са от ключово значение за облика на творбите на Джоакино Росини (при друга певица често се налагало той да редактира определена партия). *Soprano sfogato* е наричан още **абсолютен сопран** – обединяващ качества на контралт, мецосопран и най-висок сопран (хибриден вид глас). По-късно вокалните качества еволюират във времето чрез изискванията за тембров изравненост, по-закрито и окръглено звучене и т.н. Уникалността отстъпва на по-строгата класификация на вокално-регистровите типове и по-диференцираната репертоарна специализация. Основните промени, които Джоакино Росини въвежда в композиторската практика, касаят точно украшенията и най-вече каденците (до Росини певиците сами импровизират каденците и дори ги издават като свои трактати по вокална методика). Позицията на Росини по отношение „свободата и творчеството“ на певците е: „Добрият певец е длъжен да е достоен интерпретатор на замисъла на композитора. Музикантите трябва да са точни изпълнители на написаното в нотите.“ **Първият аспект на взаимодействие** композитор-изпълнител е създаването на партия за конкретен глас при отчитане на неговите особености като вокално-педагогическата подготвеност като така певецът оставя качествен отпечатък върху написаното. **Вторият аспект на взаимодействие** върху певца-изпълнител е влиянието на Росини (като певец и композитор) върху музикалния текст и върху вокално-техническото изграждане на творбата в хода на репетиционния процес. **Третият аспект на взаимодействие** между изпълнителско и композиторско творчество е включване и ново вокално и драматургическо преосмисляне от певиците на интерпретацията чрез собствената им уникалност и практика. От целия текст личи страстта и любовта на докторантката към тезисните проблеми. Желанието да се продължи традицията на красивото пеене (*bel canto*) и да се възроди методиката на специфичните абсолютни сопранови гласове от Росиниевата епоха.

Коректност при цитирането на представителен брой автори

Независимо от предимно компилативната докторска работа, Галина Георгиева е коректна в своите цитирания. За съжаление използва предимно руски (и съветски) източници за основа, върху която гради и доказва своята теза. По-коректно ще е да има поглед (и потвърждение на тезата си) от италиански изследвания, а защо не и от английски и френски (Росини живее дълго време в Париж).

Приноси на дисертационния труд

1. Формулирани са специфики на стила и колоратурната изразност в арии и партии от *opera seria* и *opera buffa* на Джоакино Росини по различни критерии, представляващи негов принос за развитието на вокално-изпълнителското изкуство и обновлението на оперния жанр през първата половина на XIX век. Разгледани са същностните черти, вокално ампло и педагогическа школа на певците-кастрати – предшественици в исторически и методологически план на колоратурното пеене на изпълнителките в епохата на Росини.
2. Направен е опит за охарактеризиране на естетическите концепции на Джоакино Росини за *bel canto* пеене като вокална техника и изпълнителски стил, за колоратурите и украшенията, определящи спецификата на оперното му творчество. Разгледани са различните аспекти на взаимодействие между композитор и изпълнител, между композиторско творчество и вокално-изпълнителска практика през първата половина на XIX век.
3. Разгледани са творческите и вокални портрети на изпълнителките на оперното творчество на Джоакино Росини от епохата: Изабела Колбран, Джудита Паста, Мария Малибран, Желтруда Ригети-Джорджи, Мария Марколини, Мариета Албони, Джулия Гризи, Аделаиде Меланоте. Проследена е еволюцията във вокалното изграждане на гласовете чрез вокалните портрети на Хенриете Зонтаг и Аделина Пати.
4. Формулирани са същностните характеристики на представителки на типа глас *soprano sfogato* като техника и стил на пеене и влиянието му върху певческия колоратурен стил в оперите на Джоакино Росини. Направен е опит за проследяване на разновидности и особености на вокалната типология на женските гласове от епохата на Росини по отношение на техните специфики и универсалност, както и отражението им върху колоратурния му композиторски стил.
5. Направен е опит за проследяване на репертоарното разпределение на колоратурните арии и партии в творчеството на Джоакино Росини в неговата епоха и съвременната

изпълнителска практика на колоратурни сопрани и мецосопрани. Направен е обзор на изпълнители на оперни партии на Росини от XX и XXI век и определяне съвременни типове гласове *soprano sfogato* (Мария Калас, Мерилин Хорн, Мариела Девия, Чечилия Бартоли, Веселина Кацарова) с оглед еволюцията на вокалната техника във времето и актуалността на съвременните интерпретации на оперни партии на Джоакино Росини.

Оценка на съответствието на автореферата с основните положения и приносите на дисертационния труд.

Авторефератът отговаря на дисертацията и коректно предава характера на докторската работа.

Лични качества на автора (ако рецензентът го познава)

Нямам лични впечатления от докторанта.

Публикации по темата на дисертационния труд

Докторантът има достатъчно (3 на брой) публикации върху темата:

1. **Георгиева, Г.** *Феноменът сопрано сфогато*. В: Сборник с материали от научна среща на докторанти, НМА „Проф. П. Владигеров“, 2019.
2. **Георгиева, Г.** *Естетически виждания на Джоакино Росини за белкантото, отразени като специфика на колоратурното пеене в оперното му творчество*. В: Сборник с материали от научна среща на докторанти, НМА „Проф. П. Владигеров“, 2020.
3. **Георгиева, Г.** *Аделина Пати*. В: Сборник с материали от научна среща на докторанти, НМА „Проф. П. Владигеров“, 2021.

Мнения, препоръки и бележки

Нямам конкретни препоръки към докторската работа. Но имайки предвид събрания огромен материал и постигнатите индивидуални знания на докторантката по темата, както и липсата на информация в България, бих препоръчала (след специфична редакторска и коректорска работа) трудът да се издаде като книга (дори и електронна), за да стане достояние на широк кръг читатели. По този начин може да се популяризира красивото изкуство на операта от епохата на *bel canto*. Публикацията ще е полезна за вокални педагози и млади таланти.²

В заключение на това СТАНОВИЩЕ ще завърша със следната оценка:

Дейността на докторантката отговаря на наукометричните показатели за придобиване на образователната и научна степен „доктор“, според Закона за развитието на академичния състав на Република България. Дисертационният труд на **Галина Георгиева Георгиева**, докторант в НМА „Проф. Панчо Владигеров“ – София, с научен ръководител проф. д-р Маргарита Баснарова на тема: *СПЕЦИФИКА НА КОЛОРАТУРНОТО ПЕЕНЕ В ОПЕРНОТО ТВОРЧЕСТВО НА ДЖОАКИНО РОСИНИ. ИЗПЪЛНИТЕЛКИ НА НЯКОИ ВОКАЛНИ ПАРТИИ ОТ ЕПОХАТА НА КОМПОЗИТОРА*, заедно с носените от него приноси с научни и приложни качества, както и публикациите ѝ, смятам достатъчни, за да дам своята положителна оценка и да предложа на уважаемото научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ по професионално направление 8.3 Музикално и танцово изкуство, на **Галина Георгиева Георгиева**, според изискванията на Закона за развитие на академичния състав в Република България.

3.09.2022, София

Проф. д-р Милена Шушулова-Павлова

² Известно е, че Джакино Росини има активна вокално-педагогическа дейност и е оставил сборници с вокални упражнения: „Вокализи и солфежи за придаване на подвижност на гласа и за обучение по пеене по съвременен маниер“, „15 неголеми упражнения за изравненост на звука, удължаване на диханието и придаване еластичност на дробовете“ и др. В своето завещание той се разпорежда да бъдат похарчени значителни средства за откриване на музикална школа в неговия роден град Пезаро. Може да се издирят негови и от епохата вокални практики (трактати) и да се добавят в книгата.